

Sztaskó Richard

HAZATÉRÉS

----- Miért kell neki itt ülnie a fürdőszobában? Elaludt? Meghalt? Eszméletét veszítette? Csak most jött be a fürdőszobába, vagy egy fél órája? Éjszaka van? A többiek? Megütötte a fülét némelyikük hangja a tornácra. Némelyiké? Az apja, a bátyja és a szolgálók. Odakint az előkészületek, sürgés-forgás. Idebent az ismerős csempék, a tükör, a tükrön a repedés, a bukóra hajtott ablak, a szappan, a kefék, a törött zuhanyrózsa és a sárga mennyezet.

„Miért nem törülközől meg, és vedd fel az odakészített tiszta ruhát?”

Aztán: „A szégyent biztosan nem mosod le magadról.”

Megpróbált visszaemlékezni. Igaz, nem mindenre. Az túlságosan is ráhasalt volna a szívére. A három keselyű a pineafán a kapu mellett hazajövet, aztán a sziklák és kövek, a saruja és a talpa közé rakódott homok, és természetesen a lányok. Mindegyiket ismerte, de egyikőjük nevét se tudta. Az alacsony vörös néhány sékelért közelebb röpitette az Úrhoz, mint bármilyen elhadart ima.

„Szerelmes voltál belé, ne tagadd! De mi a szerelem, van-e hozzá parancsolat? Ugye szeretnél egy pohárral?”

Nyelt egyet és bólogatni kezdett, tudta, most nem látja senki, és hamarosan, a vacsora alatt annyit ihat, amennyit bír. Az utóbbi időben hozzászokott már.

Kilépett a fürdőkádból és a mosdó fölé csavarozott tükörből visszábámult rá egy riadt tekintetű, csont és bőr -----

„Nézd meg jól magad, és mondd el, mit látsz! Egészen megváltoztál. Arról persze hallgatnod kell.”

Szinte mindenhol elkergették. A pénze hamar elűszott, hiába könyörögtek neki, ne tegye föl azt a keveset, ami még megmaradt az örökségéből, a feketére, de csak föltette, és csak elveszítette, és csak kidobták az utcára. Mehetett koldulni. Égett a bőr a pofájáról, és már azok sem ismerték föl, akiket gyerekkorában a barátainak tartott. Tudta, ha nem sikerül egy keveset is összekaparnia, szűkös esztendő

következnek. Így még a kurváknak se fog kelleni. Kénytelen hát valahol munkát vállalni.

„Muszáj lesz elmenned a melósok közé. Persze sohase dolgoztál, mindened megvolt. De mi az a minden, és van-e hozzá parancsolat? Az ácsok kitagadnak, a kőművesek meg röhögnek, és nincs, akitől egy szál cigit is lejmolhatnál (most jut eszébe, szívesen rágyújtana, és a cigaretta mellé fölhajtana két sört és egy felest), nincs, akitől megértésben reménykedhetnél. Sajnos meg kell tenned, nincs más választásod.”

Amikor belépett a kapun, és az apja a nyakába omlott, a bátyja pedig a fejét csóválta, rájött, semmi keresnivalója itthon. Talán nem azért szökött el, kikérvén az örökségét, hogy a saját lábára álljon, és végre maga mögött hagyjon mindent; mindent, ami gúzsba kötötte, és vasmarokkal kapaszkodott a lelkébe? Nem azért terítette magára a nagymellényt, hogy elhitesse mindenkivel, felnőtt emberré lett, azaz egyedül és kizárólagosan ő maga kiizzadt és megfontolt döntéseinek jogos ura?

„Apád persze értetlenkedett, fiam, mi szükséged arra a pénzre? Ne tegyél úgy, mintha tudnád, mitől szép a madár röpte, s mitől édes a tó vize.”

Kénytelen volt hazakullogni, mint egy kivert kutya. Nem maradt egy nyomorult sékel se, amivel büszkélkedhetne.

„Tulajdonképpen mi is az, amit fölmutathatsz? A kurvák körmeinek nyomát a hátadon? Az ólak bűzét? A herpeszt? A zöldezlila foltjaidat testszerte, a verekedésekből fakadt zúzódásaidat? Bizony mondom, sose leszel képes lemosni magadról a gyalázatot.”

Igen, az apja a nyakába omlott, a bátyja pedig a fejét csóválta. Sose voltak jó testvérek. Nem akadt nap, amikor ne szólalkoztak volna össze. Még a legapróbb dolgokon is, ki játsszon a homokozóban, ki vigye ki a szemetet, ki takarítson a közös szobában. Édesanyjukat fiatalon elveszítették, gyorsan elvitte a betegség, hárman maradtak végül, a két fivér és az apjuk, akinek – áldassék az Úr szent neve – már nem kellett egy percet se dolgoznia, hiszen megteremtette magának a gondtalan élethez szükséges anyagi feltételeket. Az apja a nyakába omlott, ölelte, szoritotta, összekönnyezte a vállát, boldog volt, a bátyja pedig a fejét csóválta, megvető önelégültség terült szét az arcán, fintorra húzott szájából a köszönés se hullott ki.

„Miért is üdvözölt volna? Vagy: miért is ne? Tulajdonképpen mi vagy te hozzá képest?”

Aztán elaludt, meghalt, vagy eszméletét veszítette, és itt ébredt, támadt föl a fürdőszobában, ahol valaki bizonyára megmosdatta és letisztogatta.

„Vajon melyik szolgálólány lehetett, a teltebb szőke vagy a karcsúbb barna?”

Öltözködés közben aztán megérezte a bukóra hajtott ablakon beszűrődő sülték illatát. Őkröt, bárányt, szárnyasokat vágtak, a húsból kisülő zsír és a pörccsre égett bőr bukéja mindent betöltött. Össze is szaladt a nyál a szájában. Már nem is emlékezett rá, mikor evett utoljára egy tisztességeset.

„Arról persze hallgatnod kell, pedig tudjuk, az volt ám a legvidámabb. Még enni se adtak. Még a moslékból se. Csak annyit mondj, amennyit feltétlenül szükséges. Főlősleges részletekbe ne bocsátkozz! De mi lesz a bátyussal? Elbírod majd terhét a beesett vállaidon?”

Ha megmaradt volna az alacsony vörös mellett (bárcsak tudnám, hogy hívták, bárcsak tudnám, mi a neve, bárcsak tudnám valahogyan szólítani, bárcsak itt lenne, bárcsak hagytam volna, ne a pénzemért szeressen), most nem lenne senki, aki pálcát törhetne fölötte. Senki sem menthetlen.

„Még a legszerencsétlenebb sivatagi szomjazót is megillet egy pohár friss, pincehideg víz.”

Kilépett a tornácra, végigsimított beesett és csontos arcán a nap, friss fuvallat csókolta meg két oldalról halántékát, s a sülő húсок illata úgy ölelte át, mint soha azelőtt. A mellvédfalon az árnyékban egy ezüstözött tálca állt, rajta a legegyszerűbb pohár s egy címke nélküli, bontatlan üveg, átlátszó folyadékkal. Odalépett, lecsavarta a kupakot, teletöltötte a poharát és a szájához emelte. Édeskés, ánizsos lehelet kezdett érzékeivel játszadozni. Fölhajtotta az italt, jólesett. Töltött még egy pohárral, azt is fölhajtotta, az is jólesett. A harmadik pohárral még várt. Körbenézett inkább. Semmi sem változott. A hatalmas udvar a medencével, az égbetörő pineák, a hátulso kert; minden mozdulatlan-ságot tükrözött vissza. Az udvar közepén nagy volt a sürgés-forgás. Szolgálók hada igyekezett terített asztalt varázsolni, edények és evőeszközök csörömpölése, a lobogó narancslángok fölött húсок izzadnak zsírt, kacagások és örömkurjantások ----- De mit keres ott a kapu mellett az a három keselyű?

„Kizárt, hogy rád várna mind. Ahhoz még túlságosan is eleven vagy, de meglásd: semmi sem késik.”

A medence mellvédhez közelebbi sarkánál állt az apja és a bátyja. Nem hallotta tisztán, miről beszélnek. A testvére hevesen gesztikulált, míg apja legidősebb fiának bal vállát markolta jobbjaival.

„Talán veszekednek.”

Eszébe jutott, még évekkkel ezelőtt, kisgyerekek voltak mindketten, ismét elhatározták, hogy fészket rabolnak. Akkoriban csak ritkán kaptak össze. A hátsó udvaron állt egy hatalmas fa, a lombjai között több madár is fészkel, és ők ketten a talajhoz legközelebb álló fészket nézték ki maguknak, de ahhoz, hogy elérjék, egyiküknek bakot kellett tartani egy vastagabb ágról. Termetre azonosak voltak, így sorshúzás alapján döntetett el, ki tart bakot, s ki kapaszkodik a fészkek felé. Hol neki kedvezett a szerencse, hol a bátyjának, de ebből soha nem támadt baj. Aznap a bátyjának kellett megtartania, s ő nyúlhatott a fészkekbe. Egy vékonyka gally segítségével elkergette a hangosan sivalkodó madarat; szabad út nyílt a rabláshoz. Benyúlt, kiemelt egy tojást, a kéreghez csapta, s a megrepszett héjon át kiszívta a tartalmát. Az üres héjat leejtette a földre. Ismét benyúlt, kiemelt egy tojást, a kéreghez csapta, s a megrepszett héjon át kiszívta a tartalmát. Az üres héjat leejtette a földre. Ismét benyúlt, kiemelt egy tojást, zsebre rakta, ez a tiéd, mondta a bátyjának, majd ismét benyúlt, kiemelt egy tojást, a kéreghez csapta, s a megrepszett héjon át kiszívta a tartalmát. Az üres héjat leejtette a földre. Ismét benyúlt, tapogatózott, nem érzett semmit, csak ágakat, tollpíhéket, itt már nincs semmi, mondta a bátyjának, majd berogyasztotta a térdét, s megpróbált lejjebb ereszkedni. A következő pillanatban már a földön feküdt, a bátyja meg az apja fölötté álltak, alig kapott levegőt, és a lábát is szétfeszítette a fájdalom. Amikor -----

„Nyilván elengedett. De emlékezz vissza, mit mondott! Napszúrást kaptál, ahogy ereszkedtél le a fatörzs mellett.”

Aztán: „Megunna, hogy megtartsion.”

Kétségtelen, hogy azok ott ketten a medence mellett éppen veszekednek. Hogy nem értenek egyet. Hogy van valami, ami az apja és a bátyja közé éket ver, és ez a valami – hogy egészen pontosak legyünk: valaki – éppenséggel ő maga. Nem kívánatos a jelenléte. Egy non grata. Persze miért is kell ezen csodálkozni? Két év, hat hónap és három hét

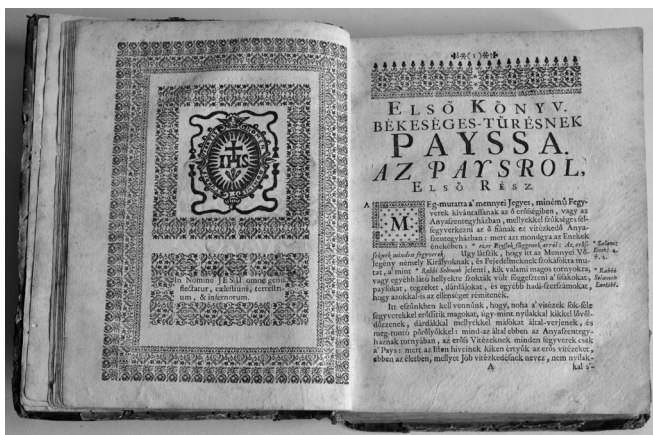
távollét után beállít lerongyolódva, önmaga árnyékaként, mégis mit várt? Megváltoztak a körülmények. Ez már nem az a család, ez már nem az a -----

„Nem bizony.”

A valódi kérdés persze az: miért nem tudott hajóra szállni? Miért nem tudott fölülni a szabad kikötő első teherszállítójára vagy gőzösére, ami Sanghaj vagy éppenséggel Mexikó felé tart, és talán soha vissza se tér? Miért kellett azt az életet választania, ami nem is az övé? Hiszen lett volna hely a hajó gyomrában, sikálhatta volna egész nap a fedélzetet, a keményre döngölt, kátrányszagú padlót, ihatott volna a matrózokkal, és ha jó a lapjárás, még a hajnalig tartó pókerezéssel is kiválthatott volna némi tiszteletet. Az ilyen öreg tengerjárókon mindig akad gitár. Mi az neki három akkordból dalt csiholni? De a rumgözös éjszakák helyett koldusbotra jutott, és ment északnak csövezni, és végül a disznók között végezte, amiről persze hallgatnia kell, mert van az a szégyen, amit jobb megtartani.

„Jobb?”

Ismerős félelem fogta el, reszketni kezdett, s hogy ne vágódjon hanyatt, megkapaszkodott a poharában. Fölhajtotta, majd töltött magának egy újabb italt. Az apját és a bátyját nézte. A mellvéd falon egy pók araszolt az árnyék felé.



Haller János: Pays, a békeséges türésnek Payssa, 1682
(A csíksomlyói ferences kolostor gyűjteménye. Fotó: Nagy Gyöngyvér)